

Iz razpravljanja je mogoče razbrati, da se je Kolarič ukvarjal z obširno analizo Alasia da Sommaripe, napisal pa je tudi uvod v reproducirani ponatis Kopitarjeve slovnice (Cankarjeva založba in Trofenik, 1971) ter uvod v prav tako izdajo Pleteršnikovega slovarja (1975).

Na kraju je treba poudariti še, da je bila Kolaričeva vloga posrednika slovenske kulture v jugoslovanskem prostoru, zlasti v Novem Sadu in Beogradu, doslej premalo ocenjena in cenjena. Nekaj je k temu prav gotovo prispevala naša izključna zaverovanost v slovenske strokovne probleme, nekaj pomanjkanje strokovnjakov, nekaj pa dejstvo, da med nami prevladuje individualno delo in individualno reševanje nalog tudi takrat, ko bi jih morali reševati skupno. Take razmere povzročajo nasprotno reakcijo in ne nazadnje zagrenjen občutek osame, ki ga je pokojni profesor Kolarič izrecno zapisal v eni izmed polemik (PČ III, 1971, 313).

Profesor Kolarič si je s številnimi pobudami — na tem mestu se nekaterih niti dotaknili nismo — izbojeval v slovenistični stroki dostojno mesto. Slava njegovemu spominu!

Breda Pogorelec
Filozofska fakulteta v Ljubljani

Zapiski, ocene in poročila

OD KOD IZVIRA PRIIMEK BROZ?

Priimek predsednika republike srečamo tu-intam tudi v Sloveniji, vendar spada s svojo frekvenco okrog 50 med razmeroma najmanj pogostne; v isto skupino moramo prišteti še redkejša priimka Brož in Brož ter nekoliko številčno močnejše patronimike Brožič, Brožič in Brozovič. Iz priimka Broz so izpeljani tudi Brošak, Brozan in Brozina. — (Menjava končnih soglasnikov s — z — š — ž ni pri prehajanju tujih prvin v slovenščino nič nenavadnega, npr. priimki Paradis, Paradiš, Paradiž; Primus — Primož; Tomas, Tomaz, Tomaž; Mikuš, Mikuš, ipd.) Bolj pogostna je celotna skupina teh priimkov v hrvatski kajkavščini, kjer so nekateri izmed njih znani že od 15. stol. (prim. P. Skok, ERHSJ I, 1971, str. 34). Hipokoristični priimek Brožek (in priimek Brož) nas tudi v češčini opozarjata na isti izvor.

Znano je, da je veliko slovenskih (in drugih) priimkov nastalo iz nekdanjih krstnih imen, ki so bila skoraj v celoti latinskega, grškega ali hebrejskega izvora; spomnimo se samo hebr. *jehochanan* s pomenom »bog je dober, prijazen«, ki je v neštetih različicah in adaptacijah postalo v evropskih je-

ziki najpogostnejše ime, npr. *Ivan, Janez, Jovan, Jan, Johann, Jean, Ion*, itd.); takšna imena so se velikokrat brez sprememb prelevila tudi v priimke, večinoma pa so do bila patronimične oblike, kot so: *Ivanov, Jovanovič, romun. Ionescu, Janežič, Johanson, Hansen*, ipd.

Zaradi pogostne rabe in najrazličnejših stopenj emocionalnega odnosa do otrok so se imena deloma krajšala in spreminjala do skorajda nespoznavnih razmerij (prim. *Bartholomeus : Bart, Jernej*); opuščali so se nenaglašeni začetni zlogi, npr. *Valentin, Martin* → *Tine, Tinko, Tinče, Tinček; Anton* → *Tone, Tonček; Agnes* → *Neža, Nežika*, ipd. Včasih so se imena skrajšala tudi za enega ali več končnih zlogov, npr. *Michael* → *Miha, Nikolaj* → *Niko*, ipd. Takšne oblike imen so ob »normalnih« prehajale tudi v priimke, zato srečamo poleg priimkov *Martinc, Martinčič* tudi priimke *Tinče, Tinko* in poleg *Antončič* tudi *Tončič, Tonejc*.

S podobno aferozo prvega zloga moramo računati tudi pri priimku *Broz*; polna oblika imena *AMBROS (Ambroz, Ambrozij,*

Ambrož) je znana na vsem slovanskem zahodu, ima pa kot latinsko koledarsko ime *Ambrosius* svoje korenine v starogrškem pridevniku *ambrosios*, kar pomeni »božanski, nesmrten«. Samostalnik *ambrosia* (sloven. ambrozija) je pomenil v starogrški mitologiji »hrano, ki daje bogovom mladost in nesmrtnost«. Ime *Ambrož* je v Sloveniji precej pogostno kot priimek, posebno pa se je razširil patronimik *Ambrožič*, ki spada med prvih 200 slovenskih priimkov. Druge različice srečamo redkeje (*Ambráš*, *Ambroš*, *Ambrós*, *Ambroželj*), ob madžarskem posredništvu so nastali priimki *Ambruš*, *Ambruž*, *Ambružič*, ki so omejeni na Pomurje.

Zanimivo je, da se pri vzhodnih Slovanih srečujejo priimki iz latinsko-poljskega vira (*Ambrós*, *Ambrósov*) in iz neposrednega gr-

škega (prehod sogl. *b* v *v*), npr. *Amvrósov*, *Amvrósin*, *Amvrósimov*, *Amvrós'jev* (prim. B. Unbegaun, *Russian Surnames*, Oxford 1972, str. 49, 65, 301, 307).

V priimkovno družino *Ambrosius* moramo šteti tudi prejotirane priimke (*Am-*: *Jam-*, kot *Andrič*: *Jandrič*), ki imajo svoje središče spet na kajkavskem ozemlju, od koder se je ta ali oni razširil tudi na slovenski vzhod; omenimo samo tiste, ki so zabeleženi v Sloveniji: *Jambor*, *Jambreč*, *Jambriško*, *Jambrovič*, *Jamborčič*, *Jambrešič*, *Jambrosič*, *Jambrosič*, *Jambožič*, *Jambrušič*, *Jamrovič* (prim. tudi poljska priimka *Jambor*, *Jambrowski* — S. Rospond, *Słownik nazwisk śląskich II*, Wrocław 1973, str. 179).

F. Jakobin
Filozofska fakulteta v Ljubljani

KNJIŽNA VZGOJA V OSNOVNI ŠOLI

Ko učitelj slovenskega jezika v razredu spregovori o knjigi, se premalo zaveda, da so učenci že dolgo njeni porabniki. Sprejema predbralni čas, to je čas slikanic in pripovedovanja, pa tudi leta, ki jih je učenec preživel ob knjigi, ko je hodil v nižje razrede osnovne šole. Nadalje učitelj ne pomisli dovolj na to, da obiskujejo učenci tudi knjižnice in da imajo verjetno že nekaj svojih knjig (ali da imajo knjige njihovi starši in sorodniki). Prav vsak slovenski šolar je bral Cicibana in zgodbe, ki so izšle v zbirki Čebelica, poznana sta mu Kurirček in Kurirčkova knjižnica. V času, ko ga literarnoestetsko usmerja učitelj slovenskega jezika, najbrž taisti učenec prebira Pionirja, Pionirski list, Glasbeno mladino, Mladino, pa tudi druge časopise in revije. Otrok knjižno ni več nerazgledan, do zapisane besede ima svoj odnos. Knjige mu je v večji ali manjši meri priporočal razredni učitelj. O njih je najbrž moral že »uradno« pripovedovati in prebrati nekaj del iz seznama domačega branja.

V višjih razredih osnovne šole je knjižna vzgoja oprta na literarnoestetsko vzgojo: na interpretacijo pesmi in proznih besedil iz prebranega Berila, na knjige domačega branja in na tiste iz seznama tekmovanja za bralno značko.

Najbolj konkretno teče pri pouku slovenskega jezika beseda o knjigi, kadar je na vrsti obravnava domačega čtiva, učenci pa ravno od teh ur ne pričakujejo nič novega.

Dostikrat pomenijo dejansko le izgubo časa. Slabo je pri domačem čtivu že to, da morajo do istega dne vsi učenci — pa tudi če je na šoli več paralelek! — prebrati isto knjigo. Razumljivo, da morejo to napraviti le tisti, ki knjigo pravočasno dobijo. Knjig pa zmanjka že prvi teden tako v šolski kot v javni mladinski knjižnici. Učenci, ki niso imeli sreče, da bi knjigo prebrali, si pomagajo s prepisovanjem. Ko pride v šoli na vrsto tako imenovana »obravnavna domačega čtiva«, nestrpnost čakajo, da bo ura minila. Neprivlačne pa so te »obravnave« tudi zato, ker potekajo kar naprej po istem vzorcu: izpiši . . . , prepisi . . . , označi . . . , povej . . . , ilustriraj . . . ne glede na to, ali obiskuje učenec četrti ali osmi razred. Zgodi se tudi tako, da mora učenec isto knjigo kot »domače branje« prebrati celo dvakrat (enkrat v nižjem, drugič v višjem razredu, tretjič pa nemara še na srednji šoli) in obkrat odgovarjati na ista ali pa na zelo podobna vprašanja.

Odpor do branja je najbolj izrazit pri učencih, ki niso mogli osvojiti bralnih navad in ki jim dela težave sama tehnika branja. Stopnjuje ga izbor čtiva, ki ga skoraj povsod diktira učitelj, ta pa ne pomisli, da učenci za branje niso enako motivirani in ne enako dovzetni. Kar bi deklice pripravilo do solz, fantov ne bo niti malo ganilo. Kar bo zanimivo za podeželskega bralca, bo malemu mestjanu popolnoma tuje ipd. Na koncu vseh koncev je rezultat ta, da pomenijo knjige, določene za domače čti-